

Komiskais literatūrā

1. uzdevums

Izpēti dotos teksta pieraksta fontus jeb burtveidolus!

Kuri fonti vizuāli izceļ komisko literatūrā?

Izvēlies 3 fontus, kas vizuāli izceltu komisko!

Vai tu no datorikas stundām atceries, kura burtveidola jeb fonta nosaukumā
lietots vārds – komisks?

piedāvājums	izvēle	asprātīgs izvēles komentārs 4 vārdos
Kas ir kas?		
Kas ir kas?		
KAS IR KAS?		
Kas ir kas?		
<i>Kas ir kas?</i>		
Kas ir kas?		
<i>Kas ir kas?</i>		
KAS IR KAS?		
<i>Kas ir kas?</i>		
Kas ir kas?		

Kuros mācību priekšmetos tu vēl esi sastapies ar komisko?
Izveido savas pieredzes TOP 3!

2. uzdevums

Iepazīsties ar dotajiem vārdiem!

Ja nepieciešams, noskaidro nezināmo vai mazāk zināmo vārdu nozīmes!

Izveido vārdu shēmu!

Attēlo, kuri vārdi nozīmes ziņā vārdam “komisks” atrodas:

- tuvāk;
- tālāk!

Uzraksti paskaidrojumu savai shēmai!

*jautrs, smieklīgs, asprātīgs, humoristisks, izsmējīgs, ironisks, jocīgs, sarkastisks,
nebēdnīgs, grotesks, satīrisks, atjautīgs, zobgalīgs, draiskulīgs, priecīgs*

KOMISKS

3. uzdevums

Salīdzini savu darbu ar klasesbiedru darbu!

Uzraksti savus vērojumus!

Kas vārdu izvietojumā tavā darbā un citu klasesbiedru darbos bija līdzīgi?	Kas vārdu izvietojumā tavā darbā un citu skolēnu darbos bija atšķirīgi?	Ko tu savā zīmējumā vai shēmā varētu mainīt?

Filozofija

komiskais (grieķu *kômikos jautrs, smieklīgs* < *kômos jautrs gājiens maskās Dionīsa svētkos*) – estētikas jēdziens, kas raksturo smieklīgo, izsmiekla veidā atsedz, vērtē, nosoda, noliedz estētiskam **ideālam** neatbilstošās **īstenības** parādības. **Komiskā** pamatā ir dzīves objektīvās pretrunas. **Komiskais** tiek atveidots ar dažādiem mākslas izteiksmes līdzekļiem. Visi komisma veidi tiek izmantoti literatūrā, it īpaši komēdijā.

© Nacionālais Apgāds, 2002

Tiešsaistes enciklopēdijas šķirklis

4. uzdevums

Izpēti Nacionālās enciklopēdijas šķirkli, kurā ir definēts *komiskais* kultūrā!

Atzīmē 5 darbības vārdus, kas izsaka mākslas darbā izrādīto attieksmi pret *komisko*!

Paskaidro šo darbības vārdu nozīmi!

5. uzdevums

Salīdzini latviešu laikmetīgās literatūras 2 autoru literāros darbus!

Izlasi fragmentus no Māra Bērziņa (dzimis 1962. gadā)

un Aivara Eipura (dzimis 1956. gadā) darbiem!

Atbildi uz jautājumiem!

- Kurš no darbiem ir jautrāks?
- Kurš no darbiem ir asprātīgāks?
- Kurš no darbiem vairāk raksturo smieklīgo?
- Kurš no darbiem vairāk ar izsmieklu atsedz problēmas?
- Kurš no darbiem vairāk vērtē īstenības parādības?
- Kurš no darbiem vairāk nosoda problēmas?
- Kurš no darbiem noliedz ideālam neatbilstošo?

6. uzdevums

Lasot literāros darbus, atzīmē svarīgāko informāciju!

Izmanto tos atzīmēšanas veidus, kas vislabāk izceļ svarīgāko!

Māris Bērziņš

Gūtenmorgens un Dzejnieks

Vienreiz Gūtenmorgens ieslēdza televizoru. Viņš gribēja noskatīties pārraidi par 11. septembra notikumiem pie Raiņa pieminekļa. Taču attēls raustījās. No skaļruņiem nāca nesaprotami trokšņi. Antena, nodomāja Gūtenmorgens. Viņš uzkāpa uz jumta. Atradis vainīgo, viņš mēģināja to salabot. Gūtenmorgens pagrozīja antenas kātu. Viņš ar rokas žestu gaisā izveidoja dažus katoļu un pareizticīgo krustus. Viņš vēlreiz padrebina metāla stieni...

Bunkš! – pēkšņi Gūtenmorgenam aiz muguras atskanēja dobjs troksnis. Viņam likās, ka skurstenis apgāzies. Tomēr nē. Dūmvads bija savā vietā. Bet tam blakus stāvēja jauns vīrietis.

Kā jūs te tikāt? Nokritāt? – Gūtenmorgens paskatījās debesīs. Taču debesis bija tukšas.

Es atlēcu. No tās mājas, – vīrietis pamāja ar roku uz kaimiņu nama pusi.

Gūtenmorgens neticīgi purināja galvu. Bet svešais izvilka no kabatas nelielu ierīci. Viņš ar lāzera staru izmērīja attālumu.

36 metri. Nav nemaz tik daudz, ja kārtīgi trenējas.

Ā! – Gūtenmorgens beidzot saprata. – *Parkūrs, frīrans* un tā tālāk, vai ne?

Nu... – vīrietis saviebās. – *Parkūrs*, atvainojiet, ir bērnodārza līmenis. Es praktizēju *skaihopu*. Precīzāk, *frīmainda skaihopu*.

Gūtenmorgenam kļuva neērti. Viņš pirmo reizi dzirdēja par *skaihopu*, turklāt *frīmainda*.

Jūs esat sportists? – Gūtenmorgens vaicāja.

Nepavisam! Sportošana mani tikai iedvesmo. Es esmu dzejnieks.

Re, kā!? – brīnījās Gūtenmorgens. – Bet vai jums pie Raiņa pieminekļa tagad nav jābūt? – viņš ieskatījās pulkstenī. – Jūs nepaspēsiet!

Paspēšu, – nevērīgi atbildējis, jaunais paziņa izvilka no kabatas tabakas maku ar uzrakstu “Pegasus”. Divās sekundēs viņš uztina cigareti. – Īsts dzejnieks visur paspēj – gan pie Raiņa paspēj, gan pie lasītājiem, gan visur citur... – Dzejnieks aizsmēķēja un paskatījās uz Gūtenmorgenu. – Bet jums kustēties vajag! Redzu, jūsu skatienā nav dzīvesprieka. Eh, gadsimta problēma, – viņš dziļi ievilka dūmu. Gūtenmorgens gandrīz apvainojās.

Man daudz darba. Nav laika pa jumtiem skraidīt... Starp citu, es arī rakstu...

Tiešām? Forši! Un ko jūs rakstāt?

Nu... – Gūtenmorgens kļuva nedaudz priecīgāks. – Gribas kaut ko noderīgu cilvēkiem sagādāt. Tāpēc rakstu grāmatu. Tā sauksies “Kā palīdzēt pašam sev kritiskos brīžos”.

Oho! – dzejniekam no pāртеiguma gandrīz cigarete izkrita no mutes. – Un kas tie par brīžiem?

Visādi... nu, piemēram, kā samierināties, ja jūs pamet mīļotā sieviete...

Ā, jūs vairāk rakstāt par attiecībām?

Nē, nē! – Gūtenmorgens noraidoši grozīja galvu. – Ir arī praktiski padomi. Piemēram, ko darīt, ja nevarat atmaksāt kredītu. Man pašam tā nekad nav gadījies, – viņš steidzīgi teica.

Tā nav nekāda nelaime, – dzejnieks vīlies nodzēsa cigareti.

– Bet, kā jūs sev palīdzētu, ja jūs nokristu no šī jumta?

Gūtenmorgenam palika slikti no tādas domas. Tā tomēr bija piecstāvu māja.

Tad vairs nevar palīdzēt... – viņš klusi teica.

Atslābinieties, – uzmundrinoši teica dzejnieks. Viņš redzēja, cik cieši Gūtenmorgens turējās pie antenas. – Ja jūs būsiat tik saspringts, jums prātīgi padomi neradīsies. Iegaumējiet – atslābināšanās plus kustība ir radošuma pamats! Atbrīvojiet muskuļus! Atbrīvojiet smadzenes! Un elpojiet dziļi... kā tajā filmā.

Gūtenmorgens lēnām atlaida rokas no metāla antenas. Dzejnieks to tikai gaidīja. Sakot “Izmēģināsim ko jaunu”, viņš nogrūda Gūtenmorgenu no jumta un tūlīt lēca viņam pakāļ. Lidojot lejā, Gūtenmorgens domāja par dzīvi. Viņš nepamanīja, kā dzejnieks palido viņam garām. Gūtenmorgens nepamanīja, kā Dzejnieks pie pašas zemes noķer pats sevi. Tad Dzejnieks nostājas uz kājām un gaida. Gūtenmorgens iekrita viņam tieši rokās.

Jūs esat traks? Kāpēc... – Gūtenmorgens bija ļoti uztraucies.

– Kāpēc jūs tā darījāt?

Vai tad bija slikti? – dzejnieks nolika Gūtenmorgenu stāvus uz kājām. Dzejnieks izvilka no kabatas nelielu spoguļi. – Paskatieties, kā jums tagad spīd acis! Jūs izskatāties kā pavisam cits cilvēks.

– Nu un!? – Gūtenmorgens no pārdzīvojuma nespēja padomāt. Tomēr viņš saprata, ka dzejnieks viņu ne tikai nogrūda. Dzejnieks mistiskā veidā bija tik veikls, ka spēja Gūtenmorgenu arī izglābt.

– Es nesaprotu, kā jums izdevās mani noķert? Tas taču ir pret fizikas likumiem!

– Ha! Es taču teicu, ka es nodarbojos ar dzeju. Tur fizikas likumi nedarbojas! – dzejnieks iesmējās. Pa mājas sienu dzejnieks veikli uzkāpa atpakaļ uz jumta. Bet Gūtenmorgens pārsteigts brīnījās. Viņš ilgi stāvēja uz ietves un ar atliektu galvu skatījās debesīs.

Viņš labprāt būtu uzzinājis, kā tikt galā ne tikai ar fizikas, bet arī ar gramatikas likumiem, Mērfija likumiem un Bībeles baušļiem, to skaitā krimināllikumu, taču bija jau par vēlu. Dzejas dienas bija beigušās, bet Raiņa pieminēklis jau apsnidzis.

*Bērziņš, Māris. Gūtenmorgens un Dzejnieks. Diena [tiešsaiste]. 2012. g. [skatīts 7. jūn. 2020. g.].
Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/kd/zinas/gutenmorgens-un-dzejnieks-13965767>)*

Aivars Eipurs

Man patīk, kā sporta spēlēs spēlētāji izrāda savu sajūsmu par gūtajiem vārtiem. Piemēram, futbolā vai hokejā. Basketbolā tas tik ļoti neder, jo basketbolā spēlētāji bumbu grozā iemet pārāk bieži. Ja nu vienīgi viņi izrāda sajūsmu par izšķirošajiem punktiem. Turpretī dzejā labi un izcili dzejoļi ir retums. Tādēļ iesaku padomāt par manu priekšlikumu. Vislabāk tas darbotos publiskos dzejas lasījumos, kur uzstājas vairāki dzejnieki. Vislabāk Dzejas dienās. Nu, lūk. Ja kāds dzejnieks nolasa lielisku dzejoļi, tad pārējie dzejnieki varētu uzreiz skriet viņam klāt un apskaut viņu vai lēkt uz muguras. Varētu arī laimīgo dzejnieku sviest gaisā. Daži skatītāji varētu palīdzēt. Jo talantīgāks dzejnieks, jo biežāk viņš to piedzīvos. Arī raksti būs savādāki. “Kultūras Dienā” varētu lasīt, piemēram, šādu tekstu: “Raupu un Vērdu meta gaisā katru četras reizes, bet Bērziņuldim pēc otrā dzejoļa lēca mugurā karsējmeiteņu bariņš no Kultūras akadēmijas. Uldis Bērziņš vairs negribēja tālāk lasīt dzejoļus. Viņš tikai bučoja visas meitenes pēc kārtas.”

*Avots: Eipurs, Aivars. Minimās jeb vienā istabā
ar Antonu Vēbernu.*

Rīga, Dienas Grāmata, 2008. 116 lpp.

7. uzdevums

Noskaidro klasesbiedru viedokli par spilgtākajiem jautājumiem abos literārajos darbos!

Izmēģini aktīvas darbības formu – piedalies **Aktīvo iespaidu spēlē!**

Norises vieta – vieta, kur iespējams brīvi kustēties:

- klases telpa;
- gaitenis;
- zāle.

Spēles saturiskais pamats – viss, kas iepazīts literārajos darbos:

- situāciju piemēri;
- tēlu rīcības epizodes;
- aktuālās problēmas.

Spēles dalībnieki – visi klasesbiedri, sadalīti grupās pa 3 cilvēkiem.

Dalībnieki sadalās grupās nejaušas izlozes veidā.

Visi spēles dalībnieki sadarbojas, bet iepriekš neapspriežas.

Spēles gaita (viena trijnieka piemērs):

- pirmais dalībnieks:
 - ✓ izlozē satura jautājumu,
 - ✓ nostājas zīmīgā pozā,
 - ✓ skaļi pasaka, ko viņš attēlo;
- otrais un trešais dalībnieks:
 - ✓ improvizējot turpina iesākto ideju,
 - ✓ skaļi pasaka savu ideju,
 - ✓ papildina kompozīciju, līdz izveidojas pabeigts “iespaidu pieminēklis”.

Spēle turpinās, līdz visi iespējamie “iespaidu pieminēkļi” ir parādīti un papildināti.

Spēles uzvarētāji – grupa, kas ir parādījusi asprātīgāko un interesantāko domu un iespaidu kombināciju.

Uzraksti spilgtāko iespaidu sarakstu!

8. uzdevums

“Aktīvo iespaidu spēles” laikā apdomā un atzīmē iespaidus par to, kā komiskais iedarbojas uz:

- situācijām;
- tēliem;
- aktuālu problēmu risināšanu!

Veidojot atbilžu tekstu, izmēģini dažādas improvizācijas iespējas!

Veido neparastas atbildes, secinājumus, pārdomas **“10 vārdu spēlē”**!

Vispirms dari tā:	• ņem skaidrojošo vai tulkojošo vārdnīcu; • šķirstot lappuses, izlozē 10 vārdus!
Pēc tam turpini šādi:	• izvēlies interesantāko iespaidu savā tekstā; • izvērs jeb izstāsti savu iespaidu; • obligāti izmanto paša izlozētos vārdus!
Noslēgumā svarīgi ņemt vērā:	• šie vārdi jāizmanto izlozes secībā; • vārdi gatavajā tekstā jāizceļ ar vizuāliem līdzekļiem!

Vai tu jau ķersies
klāt uzdevumam?

Varbūt tu tomēr vēl
gribi apdomāties?

Jautājums	Atbilde
Kas vēl jāprecizē spēles noteikumos pirms uzdevuma patstāvīgas izpildes?	
Kas vēl nepieciešams, lai vārdu spēles uzdevumu varētu paveikt līdz galam?	
Kā varēs izvērtēt, kurš no tekstiem ir pats komiskākais?	
Kurus tekstu izvērtēšanas kritērijus var vienlaikus uzskatīt par: • drošiem; • pārliedzinošiem; • asprātīgiem?	